

АЛМАТЫ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ӨМІРДІҢ МӘНІ ЖӘНЕ
КӘСІБИ ӨЗІН-ӨЗІ
АНЫҚТАУ

ОРЫНДАҒАН: МҰРАТБЕКҚЫЗЫ
АЙДАНА, БАҒДАТҚЫЗЫ АҚЖІБЕК

Жоспар:

1. Өмірдің мәні
2. Кәсіби өзін-өзі анықтау
3. Тұлғаның жетістікке жету жолы

Адамның жан дүниесін терең зерттеген психолог ғалымдар мынадай анық ақиқатты байқаған. Жас адам саналы ғұмырын бастамай жатып ауыр трагедияға ұрынып, оның бағалы тағдыры қайғы мен қасіретке айналғанда түпкі себебі біреу деген. Жап-жас өрімдей жігіт немесе қыз баласы өзінің өмірге не үшін келіп, не үшін өмір сүру керек екенін ұмытып, ақылы шатасқанда оның тағдыры қайғы мен мұңға тола бастайды.

СОНДЫҚТАН КЕЗ КЕЛГЕН ҚОҒАМДЫҚ ДЕРТТЕН ЖАС ҰРПАҚТЫ АМАН АЛЫП ҚАЛУ ҮШІН ОЛАРҒА ӨМІРДІҢ МӘНІ МЕН ТІРШІЛІКТІҢ АҚИҚАТ ТІРЕГІ ТУРАЛЫ ШЫНДЫҚТАРДЫ АНЫҚТАП БЕРУ ЕҢ МАҢЫЗДЫ ШАРУА. КҮНДЕРДІҢ КҮНІНДЕ БЕЛГІЛІ БІР ӨТКЕЛГЕ ЖЕТКЕН КЕЗДЕ КЕЗ КЕЛГЕН АДАМ БАЛАСЫН «АДАМ НЕ ҮШІН ӨМІР СҮРЕДІ?» ДЕГЕН СҰРАҚ МАЗАЛАЙДЫ. БҰЛ СҰРАҚ КЕЗ-КЕЛГЕН ЕКІ АЯҚТЫ АҚЫЛДЫ ПЕНДЕНІҢ ОТЫЗ ЖАСТЫҢ ОРТА ШЕНІНЕ КЕЛГЕНДЕ СҮРІNETІН САУАЛЫ.

ӨМІРДІҢ МАҒЫНАСЫ ТУРАЛЫ ФИЛОСОФТАР ПІКІРЛЕРІНІҢ ЖАЛПЫ АДАМЗАТҚА ОРТАҚ, ӘЛДЕҚАЛАЙ БІР ЖИЫНТЫҚ ТҰЖЫРЫМ БОЛЫП ШЫҒЫП ЖАТУЫНЫҢ ДА ӨЗІНДІК ЖӨНІ БАР. АДАМ ӨМІРІНІҢ МАҒЫНАСЫ ОНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖАҒДАЙЛАРЫМЕН АЙҚЫНДАЛАДЫ. АДАМ – БЕЛСЕНДІ ӘРЕКЕТ ИЕСІ. ОЛ ӘЛЕУМЕТТІК ДАМУДЫ ЖЕДЕЛДЕТІП НЕМЕСЕ ТЕЖЕП, ОҒАН ТУРА ҮҚПАЛ ЕТЕ АЛАДЫ. ТАРИХТЫҢ ТҮРЛІ КЕЗЕҢДЕРІНДЕ ӨЗГЕРІП ОТЫРАТЫН АДАМ ӨМІРІНІҢ МӘНІН, ҚҰНДЫЛЫҒЫН АЙҚЫНДАУШЫ – СОЛ АДАМНЫҢ ӨЗІ.

Психология ғылымының ғұламалар былай дейді. Кез-келген істі атқарып, оны соңына дейін жеткізіп жасағанда оның мәні мен мағынасы адамның жүрегіне айқын сезіліп тұрмаса пенде ол істен міндетті түрде жалығады. Адамның басқа мақұлықтардан айырмашылығы сонда мәні кеткен, мағынасы жоғалған жұмыстарды жасаудан жалығып, ақырында мезі болып, ол істен түбегейлі бас тартады.

Мән мен мағынаны тауып, сезу жолында тазалық пен әділдік міндетті түрде болуы шарт. Адам жанының қалауы сол. Адамның өміріне лас заттар көп араласа беретін болса, адамның денесіндегі таза, пәк жан жаман күнәләрға белшеден бата беруден бас тартып қашады.

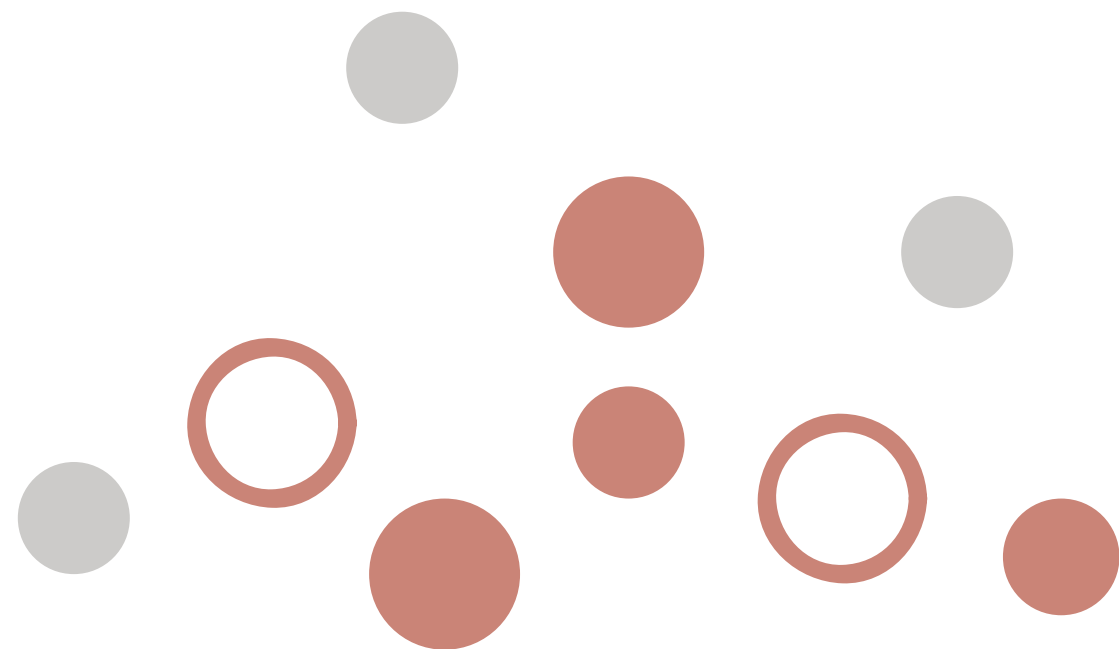
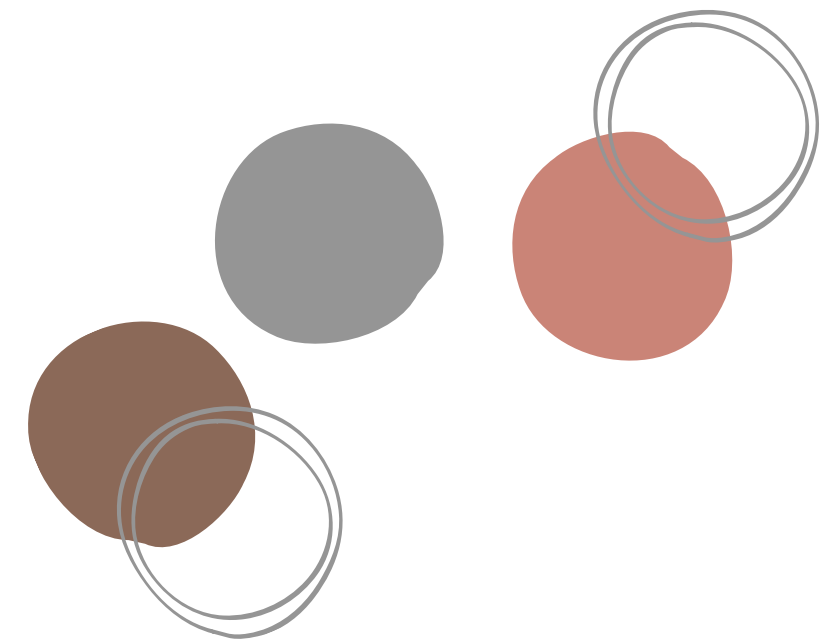
ОРЫСТЫҢ
ПСИХОЛОГ
ҒАЛЫМЫ
ЛЕОНЬТЕВ «АЩЫ
КӘМПИТ
ФЕНОМЕНІ» ДЕП
АТАЛАТЫН
ТӘЖІРБИЕ
ЖАСАҒАН. МЕКТЕП
ЖАСЫНА
ТОЛМАҒАН
СӘБИГЕ ЕКІ ТҮРЛІ
МІНДЕТ
ЖҮКТЕЙДІ.

БАЛА БҰЛ
ЖҰМЫСТАРДЫ БІР
ОРЫНДА ҚАҚҚАН
ҚАЗЫҚТАЙ
ҚОЗҒАЛМАЙ, ШАҒЫН
ШЕҢБЕРДІҢ
АЯСЫНДА
ОРЫНДАУЫ ШАРТ.
БІРАҚ БҰЛ МҮЛДЕ
МҮМКІН ЕМЕС ЕДІ.
БАЛА ТАПСЫРМАНЫ
БІР ЖЕРДЕН ЕКІНШІ
БІР ЖЕРГЕ
ҚОЗҒАЛҒАНДА ҒАНА
ОРЫНДАЙ АЛАДЫ.

ЕГЕР БАЛА ТАПСЫРЫЛҒАН МІНДЕТТІ БІР ОРЫНДА БҰЛЖЫТПАЙ ОРЫНДАСА, АҚЫСЫНА ТӘТТИ КӘМПИТ АЛАДЫ. БІРАҚ БАЛА ӘРІ ОЙЛАНЫП БЕРІ ОЙЛАНЫП, ТАПСЫРМА ТЕК ҚОЗҒАЛҒАН ЖАҒДАЙДА ҒАНА ТОЛЫҚ БІТЕТІНІН ТҮСІНЕДІ. ЕНДІ ТӘЖІРИБЕ ЖАСАУШЫ ҒАЛЫМ БӨЛМЕГЕ СӘБИДІ ЖАЛҒЫЗ ҚАЛДЫРЫП, ӨЗІ СЫРТТАН БАҚЫЛАМАҚ БОЛАДЫ ДА БІР СЫЛТАУ АЙТЫП БӨЛМЕДЕН ШЫҒЫП КЕТЕДІ. ОСЫ СӘТТИ ПАЙДАЛАНҒАН СӘБИ ШАРТТЫ БҰЗЫП, ЖЫЛЖЫП БАРЫП АЙТҚАН ТАПСЫРМАНЫ ОРЫНДАЙДЫ. АРТЫНША ҒАЛЫМ БӨЛМЕГЕ КІРІП, ЕШТЕМЕ БАЙҚАМАҒАН КІСІШЕ, ТАПСЫРМАНЫ ТЕКСЕРЕДІ ДЕ, РИЗА БОЛҒАН КЕЙІПТЕ УӘДЕ БОЙЫНША БАЛАҒА ТӘТТИ КӘМПИТТИ ҰСЫНАДЫ. ЕҢ ҚЫЗЫҒЫ ЖАҢА ҒАНА ӨТЕ МАҢЫЗДЫ БОЛЫП КӨРІНГЕН ТӘТТИ КӘМПИТТИҢ ТАБАН АСТЫНДА СӘБИ ҮШІН МӘНІ ЖОҒАЛАДЫ. ОЛ АРАМ ЖОЛМЕН ТАБЫЛЫП ТҰРҒАН ТӘТТИ КӘМПИТТИ ЖЕУДЕН ТҮБЕГЕЙЛІ БАС ТАРТАДЫ. МҰНДАЙ СӘТТЕ КЕЙБІР ЖАНЫ НӘЗІК СӘБИЛЕР ЖЫЛАП ТА ЖІБЕРУІ МҮМКІН. ӘЛІ ДҮНИЕ КІРІМЕН БЫЛҒАНБАҒАН БАЛАНЫҢ ТАЗА ЖАНЫ ӘДІЛЕТСІЗ ЖОЛМЕН КЕЛГЕН ТӘТТИ КӘМПИТТИ АЛА АЛМАЙ ҚАТТЫ ҚИНАЛАДЫ.

Біз әдетте кез-келген нәрсенің мәнін, мағынасын белгілі бір дәрежеде анықтап үйренгенбіз. Көп нәрсе көзге көрініп, сезіліп тұрғандықтан оның мәні де тезірек байқалады.

Алайда адамның көзіне көрінбейтін, уақытпен бірге ағып бара жатқан өмір деген абстрактілі ұғымның мағынасын немен анықтап дәл айтуға болады.

**ӨМІРДІҢ МӘНІН АНЫҚТАУ
ҮШІН СЕНІҢ ӨМІРІҢ БІТІП,
АЯҚТАЛЫП ҚАЛСА ДА МӘҢГІ
ЖАЛҒАСА БЕРЕТІН ТҮПСІЗ
НӘРСЕМЕН АНЫҚТАЛУЫ ТИІС
ДЕЙДІ ҒАЛЫМДАР. ОЛАЙ
БОЛСА ӨЗІН ҰЛЫ ТҰЛҒА
СЕЗІNETІН АДАМДАР
ТӘҚӘППАРЛЫҚТАН
ТЫЙЫЛУҒА ТУРА КЕЛЕДІ.**

Әр адам «Мен жерді тіреп тұрған негізгі ұстын не болмаса күллі ғаламның кіндігі емеспін. Сондықтан менен де маңызды, менен де қадірлі нәрсе болуы тиіс. Менің найзағайдай жалт еткен шолақ ғұмырым ұшы қиыры жоқ мәңгіге созылып жатқан бітпес бір ғұмырдың титімдей бөлшегі деп ойлансын».

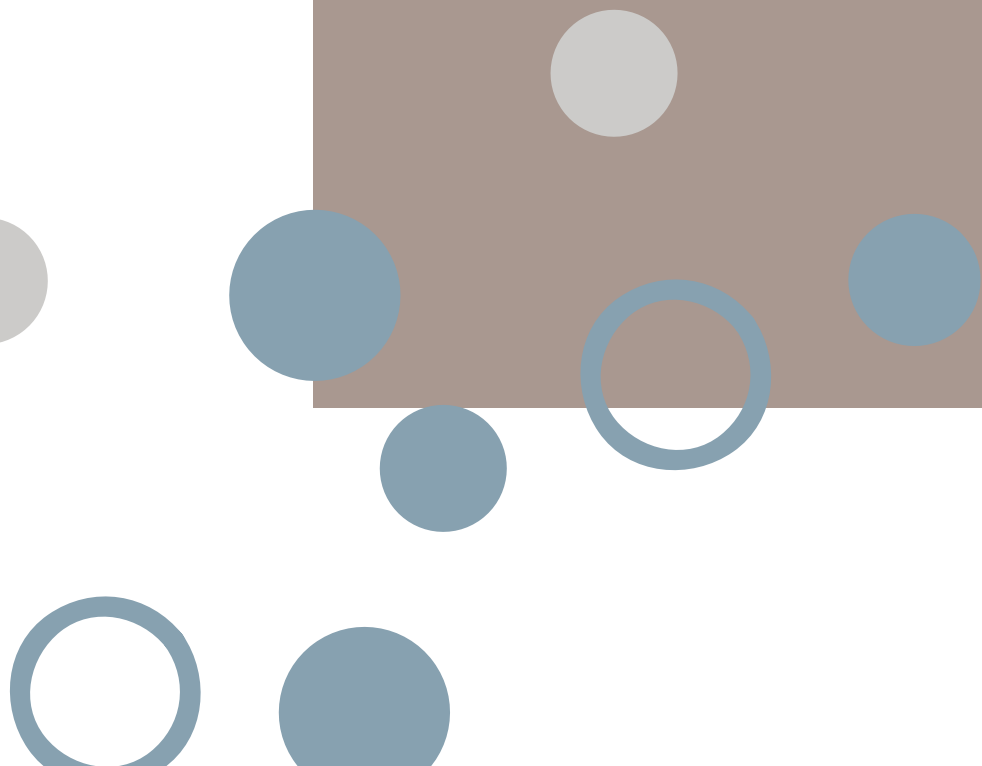

КӘСІБИ ӨЗІН-ӨЗІ АНЫҚТАУ — БҰЛ ІЗДЕУ ПРОЦЕСІН БЕЙНЕЛЕЙТІН, СОНДАЙ-АҚ МАМАНДЫҚТЫ ИЕЛЕНЕТІН ЖЕКЕ ТАҢДАУ НЫСАНЫ. ӨЗІН-ӨЗІ АНЫҚТАУ, ЖЕКЕ МҮМКІНДІКТЕРІН, КӘСІБИ ТАЛАПТАРЫНА КОРРЕЛЯЦИЯ МҮМКІНДІКТЕРІН ТАЛДАУ ПРОЦЕСІНДЕ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛАДЫ. КӘСІБИ ӨЗІН-ӨЗІ АНЫҚТАУ АҒЫМДАҒЫ ТҮСІНУ НАЗАРҒА ЖЕКЕ ӨЗІН-ӨЗІ АНЫҚТАУ ӨМІРІМЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘСЕЛЕСІН АЛАДЫ, СОНДАЙ-АҚ ЖЕКЕ ҚОРШАҒАН ОРТАҒА ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРШАҒАН ОРТАҒА ӘСЕР ЖӘНЕ ОНЫҢ БЕЛСЕНДІ ҰСТАНЫМЫН ӘСЕРІН ҚАМТИДЫ.

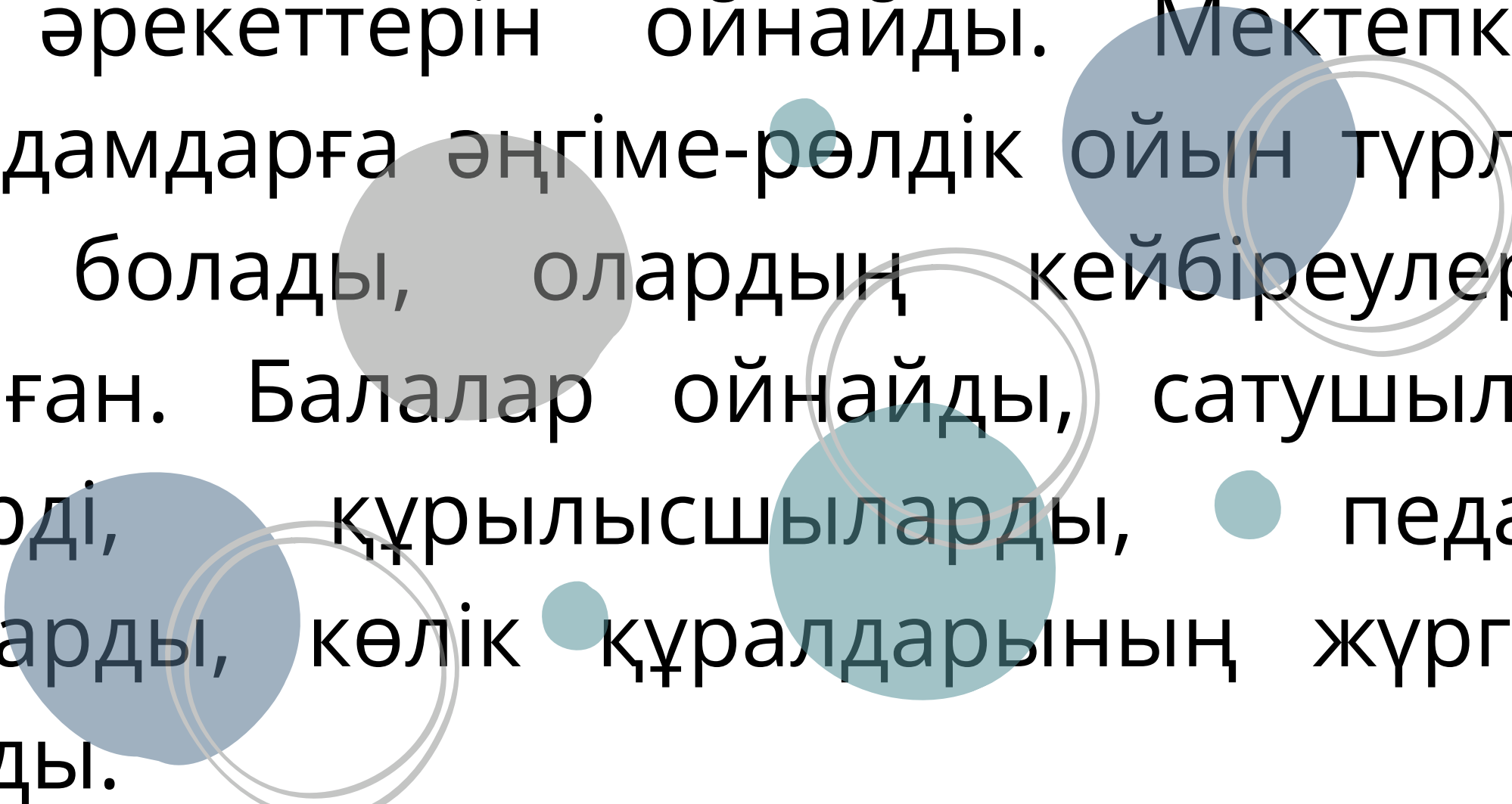
АДАМНЫҢ ТҰЛҒАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІБИ ДАМУЫ ОНЫҢ ИНДИВИДУАЛДЫ ӨМІРІНДЕ ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСІП, КӘСІБИ ӨМІР СЦЕНАРИЙІНІҢ КЕҢ СПЕКТРІН ҚҰРАЙДЫ. АДАМНЫҢ ШЫҒҒА ЖЕТУІ ТҰЛҒАЛЫҚ КӘСІБИ ҚАЛЫПТАСУЫНЫҢ ӘР КЕЗЕҢДЕРІНДЕ ОРНАЛАСАДЫ. КӘСІБИ ҚАЛЫПТАСУ АДАМ ӨМІРІНІҢ ҰЗАҚ КЕЗЕҢІН ҚАМТИДЫ (35-40 ЖЫЛ). ОСЫ УАҚЫТ АРАЛЫҒЫҢДА ӨМІРЛІК ЖӘНЕ КӘСІБИ ЖОСПАРЛАР ӨЗГЕРЕДІ, ӘЛЕУМЕТТІК ЖАҒДАЙЛАР МЕН ЖЕТЕКШІ ІС-ӘРЕКЕТ АУЫСАДЫ, ТҰЛҒА ҚҰРЫЛЫМЫНЫҢ ҚАЙТА ҚҰРЫЛУЫ ЖҮРЕДІ.

Психологтардың кәсіби-жеке өзін-өзі анықтауы адамның кәсіби еңбек саласына жеке қарым-қатынасын қалыптастыру үдерісіне, сондай-ақ әлеуметтік-кәсіптік және жеке тұлғалық қажеттіліктерді үйлестіру арқылы өзін-өзі жүзеге асыруды білдіреді.

Мектеп жасына дейінгі балаларда ересектерді еліктеп, олардың әрекеттерін ойнайды. Мектепке дейінгі жастағы адамдарға әңгіме-рөлдік ойын түрлеріне қол жеткізуге болады, олардың кейбіреулері кәсіби бағдарланған. Балалар ойнайды, сатушылар рөлін, дәрігерлерді, құрылысшыларды, педагогтарды, аспазшыларды, көлік құралдарының жүргізушілерін қабылдайды.

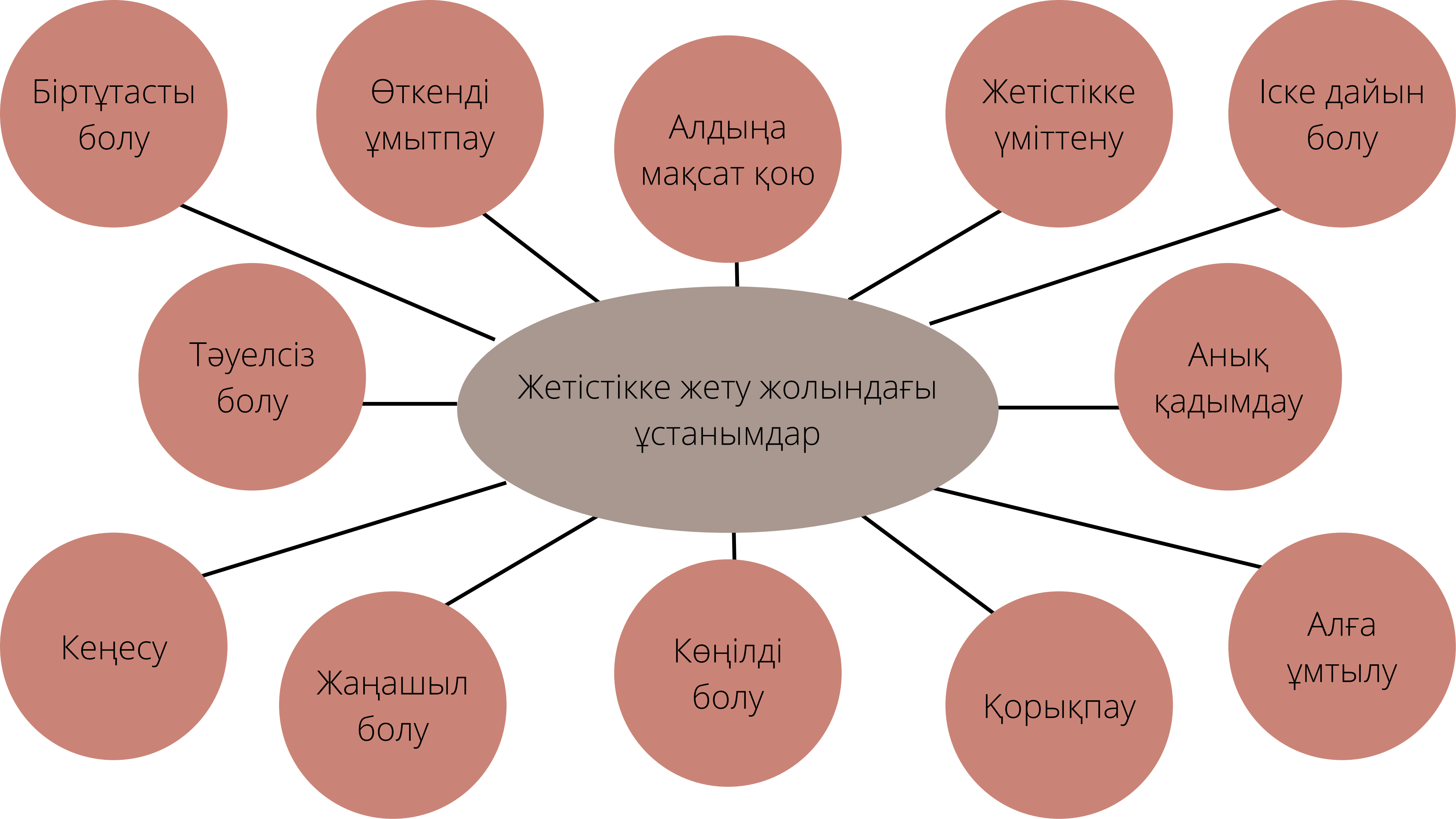

Кәсіптік өзін-өзі анықтауда маңызды рөл атқарады – бастапқы еңбек шаралары – өсімдіктерді күтіп-бағу, киім-кешек, үй-жайларды тазарту үшін қарапайым әрекеттер. Бұл әрекеттер балалардың ересектер жұмысына қызығушылығын дамытуға ықпал етеді.

Жасөспірім мектеп жасында ересектер ересектердің іс-әрекеттерін еркімен еліктейді және солардың негізінде туыстары, ата-аналары, мұғалімдері, жақын таныстарымен айналысады. Оқушылардың маңызды ерекшелігі – білім беру қызметіндегі жетістіктердің мотивациясы. Баланың ойын шеберлігі, білім беру, жұмыс істеу тәжірибесі негізінде өзінің қабілеттерін білу, сондай-ақ оның қабілеттері болашақ мамандық туралы идеяны қалыптастырады.

Жетістік дегеніміз – рухани әрі дене қуатын бір мақсатқа бағыттау, сол мақсатқа жету. Қандай да бір істі тындырымды да тыңғылықты істеу де өз алдына жетістік. Ойдағыдай істелген іс, жоспарланғандай атқарылған жұмыс, мұрат етілгендей орындалған арман – жетістіктің нақ өзі. Бұл көзді қаншалықты аршыған адам өмірде соншалықты бақыт табады. Адамның шаттыққа оранып, құмарлана өмірден ләззәт алатын, қуанышқа бөленіп, рахаттана шатшадыман болатын бақытқа жету жолдарының бірі – осынау жетістік.

Сұрақтар:

1. Адамның жан дүниесін терең зерттеген ғалымдар қандай ақиқатты байқаған?
2. "Ащы кәмпит феномені" атты тәжірибені кім жүргізді?
3. Кәсіби өзін-өзі анықтау деген не?
4. Кәсіби өзін-өзі анықтауда маңызды рөлді не атқарады?
5. Жетістік дегеніміз не?

Тест сұрақтары:

1. Өмір мағынасы – адамның өмірлік бағыттар, мақсаттар мен бағдарламалар және оларды жүзеге асыру жолдарының жиынтығы болып келеді.

A) дұрыс B) дұрыс емес C) Білмеймін

2. Белсенді әрекет иесі-

A) адам B) Маймыл C) Құс

3. Тарихтың түрлі кезеңдерінде өзгеріп отыратын адам өмірінің мәнін, құндылығын айқындаушы –

A) адам B) Құдай C) Қоғам

4. Рухани әрі дене қуатын бір мақсатқа бағыттау-?

A) Жетістік B) мотивация C) өмір

5. Жетістікке жету жолындағы неше ұстанымды атап өттік?

A) 12 B) 10 C) 5

The background features a central horizontal band in a medium brown color. Above and below this band are several circles of varying sizes and shades of brown, some overlapping the band. On the left and right sides, there are also overlapping circles and thin, light-colored concentric circles.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ!!!